

BAŞIBOŞ KEDİ-KÖPEK SEVERLER, MEDYA ve KAMU YÖNETİMİ

Veteriner hekim şahhüseyin mulaoğlu

Nisan 2022

İçindekiler

BAŞIBOŞ/SOKAK/SAHİPSİZ KEDİ-KÖPEKLER	4
Giriş.....	4
Türkiye'nin Sokak/Başiboş/Sahipsiz Köpeklerine Dair Tarihi Anlatımlar	5
Kentleşme ve Kedi-Köpek Sahipliliği.....	6
Evcil Hayvan Sorumluluğu	10
Medya Sorumluluğu.....	12
Kamu Yönetimi Sorumluluğu	12
Sokak Kedi-Köpek Popülasyonun Kontrolünde Ötenazi Açmazı.....	16
Yasal Çerçeve/Mevzuat.....	18
Sahipsiz Kedi-Köpeklere Dair Mevcut Yasal Çerçevenin Değerlendirilmesi	19
Bir Sosyal Medya Vakası Örneği	25
SON SÖZ	29

Özet

Evrensel hukuk liginde üst sıralarda yer alan hiç bir ülkede, evcil hayvanların sahipsiz bir biçimde sokakta yaşamasına izin verilmemektedir. Çünkü evcil hayvanlar, 7/24 korunaklı güvenli bir ortamda insanların gözetim ve denetimine ihtiyaç duyarlar. Bu bağlamda, ülkemizde başıboş kedi-köpeklere yaklaşımın; hayvanların biyolojisi, ekosistem, hayvan sağlığı ve refahı, trafikteki araçlarla, kamu güvenliği ve zararı, çevre ve halk sağlığı, başkasının hak ve hürriyeti ile bir sebep-sonuç ilişkisi yoktur. Türkiye'de yaşanan sokak hayvanları sorunun temelinde de medyanın kendilerine "hayvan sever" diyen insanları, tıklanma-izlenme uğruna tek taraflı olarak görünür kılmasıyla (doğru bilgilendirmemek) kamuoyunun yanlış yönlendirilmesidir. Sadece avda, yolda, izde, ambarda, kapının önünde koruyucumuz olarak değil, aynı zamanda mağara, oba ve köylerde ortaya çıkan organik atıkları binlerce yıl boyunca silip süpüren geçmişimizin can yoldaşlarına, kentleşme/sanayileşme ile birlikte uyum sağlamayı beceremediğimiz görülmektedir. Evcil kedi-köpeklerin yaşam alanlarının artık sokaklar değil, arkadaşlık payesi ile evlerimiz olduğu noktasında bir türlü uzlaşmıyoruz.

Kamu sorumluluk sahalarındaki kamu görevlileri ile kendilerine "hayvan sever" diyenlerin mahallesinde-bölgesinde zaman zaman veya düzenli olarak bakıp-beslediği hayvanların yaşadığı eziyetlerden, çoğalmasından ve bu hayvanların çevreye saldırdığı korkulardan, endişelerden, verdiği zararlardan veya sebep olduğu trafik kazalarından fail olarak sorumlu tutulmaması, temelde devlet yönetimindeki yetersizliği göstermektedir.

BAŞIBOŞ/SOKAK/SAHİPSİZ KEDİ-KÖPEKLER

Giriş

Etinden yararlanılmayan evcil hayvanların, tarih boyunca sahipsiz kalmasına bağlı oluşan sorunların, muhtemelen 10.000 yıldan fazla tarihi vardır. Birçok coğrafyada çeşitli nedenlerle etinden yararlanılmayan veya güçten düşmüş hayvanlar sahiplerince sokağa veya yabana bırakılmakta, bazen de kedi-köpekler sahiplerini terk edebilmekte. Sahipleri tarafından terk edilen veya ayrılan hayvanlar zamanla buldukları ortamda kontrolsüz bir biçimde üreyerek, yaşadıkları alanları etkileyebilmektedir.

Yaptığım çalışma, Türkiye'nin yaklaşık 200 yıldan beri sokaklarda kontrol altına almaya çalışır gibi yaptığı, haliyle de bir türlü kontrol altına alamadığı başiboş kedi-köpeklerle genel yaklaşımını ve buna bağlı oluşan sorunları ele almaktadır. Konuları; kentleşme ve kedi-köpek sahipliliği, evcil hayvan, medya ve kamu sorumluluğu, ötenazi, yasal çerçeve, Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda yapılması gereken değişiklikler ve de bir sosyal medya vakası başlıkları altında anlatmaya çalıştım. Sanayi Devri öncesi evcil kedi-köpek yaklaşımlarının, günümüz Türkiye'sinde mama takviyesiyle sürdürülmesini, ancak akıl tutulmasıyla açıklayabildim.

Köpek (*Canis lupus familiaris*); köpekgiller (*Canidae*) familyasına ait, farklı tip ve ağırlıkta 400'den fazla ırkı olan, etçil bir memelidir. Bozkurt'un (*C. lupus*) alt türlerinden biri olan köpek, yaklaşık 11 bin yıl önce evcileştirildiği tahmin edilmektedir.

Üreme; köpeklerin cinsel olgunluğa ulaşması 6-12 ay. Dişiler yılda yaklaşık iki kez kızgınlık dönemine girer, erkekler ise yıl boyunca çiftleşebilir. Gebelik süresi 2 ay olup, bir batında ortalama 6-7 yavru doğurur. Beklenen yaşam süresi 12,8 yıldır.

Davranış; köpekler sosyal canlılar olup, türüyle ve insanla yaşamayı sever. Yalnızlıktan hoşlanmayan ve atası kurt gibi hakimiyet bölgesi iddiasına sahip yırtıcı bir sürü/grup hayvanıdır. Kamuya açık yerlerde kontrolsüz/tasmasız dolaştırılması risklidir.

Evcil kedi (*Felis catus*); insanlarla korunaklı güvenli bir ortamda yaşamayı seven, köpeğe benzer üreme gücü ve yaşam süresine sahip etobur bir memelidir.

Başiboş/sokak/sahipsiz kedi-köpek; korunaklı güvenli yeri olmayan ve herhangi bir sahip veya koruyucunun 7/24 kontrolü ya da doğrudan denetimi altında bulunmayan evcil kedi-köpeği ifade eder.

Türkiye'nin Sokak/Başıboş/Sahipsiz Köpeklerine Dair Tarihi Anlatımlar

K. HAMSUN-H.C.ANDERSEN 19. Yüzyılda (1841, 1899 yılları) ziyaret ettikleri İstanbul'un sokak köpeklerini şöyle anlatır.

"Her taraf köpek dolu, uluyan, kusan, birbiriyle kurt gibi dalaşan bir sürü it. Onların çıkardığı bu kargaşanın yanı sıra atlar, eşekler, develer ve Levant'ın bütün ahalisi etrafta dolaşıyor. "(Sayfa 25-26), "Sokak ortasında bir köpek sürüsü kavgaya tutuşmuş, bir başka sürü yerde yatan hayvan leşlerini didikliyor." (İstanbul'da İki İskandinav Seyyah, H.C Andersen-Knut Hamsun, Yapı Kredi Yayınları, 2016, sayfa 124)

İstanbul'a 1851 yılında gelen Amerikalı diplomat Samuel Sullivan Cox sokak köpeklerini şöyle anlatır *"... Yarım hektar başına 500 köpek düştüğünü söyleyebilirim. Gene de bu bazılarının zannettiği gibi bir abartı olmaz. Özellikle İstanbul'un eski Türk semtleri gibi halk tarafından bakılıp kollandıkları yerlerde bu köpekler sonbahar yaprakları kadar fazla." (Diversion of a Diplomat in Turkey, Nabu Press 2010)*

Çekya doğumlu Alman Piyaniist Anna Grosser Rilke 1888-1918 yılları arasında yaşadığı İstanbul'da sokak köpeklerini ise şöyle anlatır;

"Kendimizi sağ salım bir faytona atmıştık ki, İstanbul'un sokak köpekleriyle ilk kez burun buruna geldim, aç hayvanlar bir anda arabamızın etrafını sarmışlardı. Öteden beri ıslah olmaz bir hayvan severdim, birden içim acıdı, yolculuk için yanımıza aldığımız yiyeceklerden kalanları hemen hayvanların önüne attım. Keşke yapmasaydım! Çünkü arabamız hareket edince, bütün bir köpek sürüsü havlayarak peşimize takıldı. Caddenin bir köşesine gelince sürü birden durdu, bir başka sürünün önlerine çıktığını gördüm. Daha sonra bu köpeklerin kentin belli bölgelerini aralarında paylaştıklarını, bir sürünün kendi bölgesinin sınırından dışarı çıkmadığını öğrendim". (sayfa 137)

"Cadde dar, parke taşlar kötü, yaya kaldırım da aynı şekilde delik deşikti, her köşeye köpekler öbeklenmişti, evlerin önüne çöpler yığılmıştı, Türklerin başkentinin Avrupa yakasındaki en büyük caddesinin [İstiklal] 1888 yılındaki görünümü böyleydi. (sayfa 141)

"Galata, sokaklarda başıboş dolaşan köpeklerin en sevdiği yerdi, kasaplarla balıkçılardan atılan artıkları afiyetle yalayan bu zavallı aç hayvanlar için burası tam bir cennetti" . (sayfa 166)

"Soğuktan en çok etkilenenler sokak köpekleriydi. Türkler insanın içini burkan bir duygusallıkla onlara iyi davranıyorlardı, özellikle de yoksul muhitlerde. Altlarına eski örtüler ve saman seriyorlar, yiyecek veriyorlardı. Yavruladıkları zaman da dişi köpeğin analık sevincini paylaşıyorlardı. Köpekler aralarında kendi krallıklarını kurmuşlardı,

yiyecek bulmak için bulunduğu bölgenin sınırını aşmaya kalkan köpeğin vay haline! ..... Tek bir köpek, sürüden kaçtı mı ya da yiyecek bulmak üzere yabancı bölgeye girdi mi diğerleri hemen üzerine atılırlar, ölesiye dişlerlerdi. Bazen böyle dalaşmalarda, savaş alanına bir araba gelip onu yerden kaldırına kadar zavallı köpek yol kenarında çürümeye bırakılırdı. Bu köpek kavgaları genelde gece yarısı olur, uykuda olan kentte, herkesi dehşetle yatağından fırlatan korkunç bir gürültü etrafa yayılırdı.

Bütün köpekler kendi bölgelerinde adeta tek yumruk halinde, birbirlerine olabildiğince destek çıkarlardı. Diğer yandan bu hayvanların kente olağanüstü yararı da oluyordu, ne bulurlarsa kursaklarına indirdikleri için sokaklardaki bütün pislikleri temizliyorlardı". (Sayfa 177, Avrupa Saraylarından Yıldız'a, İstanbul'da Bir Hoş Sada, Anna Grosser Rilke, İşbankası Kültür Yayınları, 2009)

Kentleşme ve Kedi-Köpek Sahipliliği

Türkiye'de 1927 nüfus sayımına göre nüfusun % 24'ü şehir ve kasabalarda, %76'sı ise köylerde oturmakta. Nüfusu 100 bini geçen illerin sayısı ile sanayileşme (motor gücü kullanımı) yok denecek kadar az. Günümüzde ise 1950'li yıllarda başlayan köyden şehre göçler neticesinde, nüfusun artık % 85'ine yakını kentlerde yaşamaktadır.

Köylerde/kırsalda kedi-köpeklerden daha çok evin, ahırın, ambarın, bahçenin ve sürünün bekçisi/koruyucusu olarak yararlanılmakta. Yetiştiriciler başıboş kedi-köpeklere, tavuk, koyun, keçi gibi hayvanlar ile bahçelerine zarar verdikleri için çoğalmasına genellikle izin vermemektedir. Kentlerin çeperindeki adak-kurban pazarı olan mahalle ve köyler ile tavuk çiftlikleri, mezbaha, tabakhane gibi organik artıkların bol olduğu alanlar ise her dem başıboş köpekler için kuluçka merkezi olmuştur.

Köpekler şehirlerde sahipli olarak son 30 yıla kadar çok az sayıda evde pet hayvanı, daha çok da gecekondularda, müstakil evlerin bahçelerinde, fabrikalarda, atölyelerde, depolarda korunma amaçlı beslenmekteydi. Günümüzdeyse koruma amaçlı köpeklerin yerini daha çok 7/24 kamera-alarm sistemleri, kedilerin yerine ise fare tuzakları ve ilaçların aldığı söylenebilir.

Şehirlerde hemen hemen her dönemde ama az ama çok üreyen bir başıboş kedi-köpek popülasyonu vardır. Kendilerine "hayvan sever" diyenlerin söyleminin aksine, mevcutlar içerisinde sokağa terk edilmiş sahipli kedi-köpek oranı, yaşama gücü zayıf olduğu için çok düşüktür. Son 200 yılın hangi dönemlerinde sokaklarda sahipsiz kedi-köpek yoğunluğunun pik yaptığını bilmek mümkün olmamakla birlikte, şehirleşme paralelinde sorunların da arttığı söylenebilir. Türkiye'de kentleri kedi-köpek, mama,

yiyecek artıkları, kemik, dışkı, tüy ve döküntü kaplarla süslemenin gelenekselleştiğini söylemek, abartı olmasa gerek. Doğal olarak günde en az iki kez milyonlarca başıboş kedi-köpek sokaklara-parklara-bahçelere-kentin çeperlerine gelişigüzel tuvaletini yapmakta. Birçok semtte sabahları boka basmadan yürümek, bayağı marifet ister.

Türkiye'de ne kadar sokak kedi-köpeği olduğu bilinmemekle birlikte (zaten bilinmesi de mümkün değil), ana akım medyada mevcudun 10 milyon civarında olduğu yazılıp çizilmektedir. Ancak mama takviyesinin üremeye pozitif katkı yaptığını ve sahipsiz hayvanlara bağlı vaka sayılarının artış eğiliminde olduğu da bilinmektedir. Bir bölgedeki sahipsiz köpek mevcudunu yüksek oranda besleyenler, sokak kedisi mevcudunu ise besleyenler ile birlikte başıboş köpekler belirlemektedir. Bu bağlamda, sahada kamu gözetiminde, başıboş kedi-köpek severler arasında hayvanların mevcudunu artırmaya dönük, dişe diş bir rekabet olduğu izlenmektedir.

Şehir ve kasabalarda Osmanlı Dönemi'nden günümüze dek başıboş/sahipsiz köpek kaynaklı sorunların yaşandığı, geçmişe dönük haber taramalarına bakıldığında görülmektedir. Elbette kendilerine " hayvan sever" denilen kişiler, bütün olan bitenleri sorun olarak görmemektedirler. Çünkü onlar kendilerince "seviyorlar". Başıboş kedi-köpeklerin yaşadığı çevrede, çeşitli sorunlara yol açmasına dair her zaman buldukları "ama" ile başlayan haklı bir gerekçeleri vardır. Bu gerekçelerinin; kedi-köpeğin biyolojisi, refahı ve sağlığı, trafikteki aracın şiddeti, kamu güvenliği ve zararı, ekosistem, çevre ve halk sağlığı, başkasının hak ve hürriyeti ile bir sebep-sonuç ilişkisi yoktur. Ekosistemin sağlıklı işleyişinde carnivor, omnivor, herbivor ve detritivorların beslenme tarzlarını ve rollerini umursamazlar. "En iyi savunma hücum" diyerek, örgütlü bir biçimde yüksek sesle kendilerini "hayvan sever, vicdanlı", karşısındakini "hayvan sevmez, cani" diye etiketleyerek, gerçeklerin sorgulanmasına ket vururlar. Ana akım medya desteğiyle de başıboş hayvanları vicdan nesnesi yaparak, kanıt/nesnel düşünceye dayalı siyasi çözüm arayışını sabote ederler. Kamunun malum çözüm üretim gücü bu tutumla birleşince, sorun kolayca halının altına süpürülebilinmektedir.

İşin bir diğer ilginç yanı da kendilerine "hayvan sever" denilenlerden, başıboş köpek severlerin genellikle sahipli köpekleri, sokak kedilerini, çevreyi ve yaban hayatını, yine başıboş kedi severlerin çevreyi, komşusunun bahçesini, arabasını ve kuşları yok sayan tavırlarıdır. Hayvanların güvenli ve korunaklı olmayan sokaklarda-parklarda-bahçelerde-ormanlarda kendilerinden su ve yiyecek dilenmesinden adeta zevk alıyorlarmış gibi davranmalarındır. Taraftarı olduğu hayvanın dişlerinin pençelerinin kime ve neye, niçin dokunduğu ile ilgilenmemeleridir. Halı altının travma, kemik, acı,

zarar-zıyan, çevre tahribatı ve boşa giden kamu kaynağı ile dolu olmasında ki rollerini asla sorgulamamalarıdır. Bu nedenle soruna; "başiboş kedi-köpek severler, medya ve kamu yönetim zafiyeti" ismini koymak, sanırım daha doğru olacaktır.

Mevcut başiboş/sokak/sahipsiz kedi-köpeklere yaklaşımın yarattığı sorunlar, üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar;

1- Başiboş kedi-köpeklerde refah yetmezliği;

- ↓ Kötü ve güvenli olmayan koşullarda barınma. Birbirleriyle yaptıkları alan ve güç kavgaları, şiddete uğrama, korku ve yaralanma,
- ↓ İhtiyaçları olan temiz su ve yiyeceğe, zamanında düzenli olarak ulaşamama,
- ↓ Hastalık ve zararlı etkenleriyle sürekli iç içe olma,
- ↓ Aşı, teşhis ve tedavilerden zamanında veya hiç yararlanamama,
- ↑ Doğal davranışlarını kısmen gösterebilme (sürüleşme, üreme, avlanma vb.).

2- Kamu güvenliği, çevre ve halk sağlığı;

- ↓ Çevrede korku ve endişe yaratma, kişi özgürlüğünü kısıtlama,
- ↓ Kist hitadik, toksoplazma, neosporosis, cryptosporidiosis, kuduz gibi birçok tehlikeli hastalığı çevreye bulaştırma. Sokaklarda milyonlarca başiboş kedi-köpeğin; insanlarla, yaban hayatıyla, çiftlik hayvanlarıyla, birbirleriyle iç içe geçerek "hastalık yayma cemiyeti" gibi hareket etmediği söylenemez.
- ↓ Fiziksel saldırılar sonucu başta çocuklar olmak üzere insanlarda, evcil ve yabani hayvanlarda yaralanma, sakatlanma ve ölüm,
- ↓ Trafiki tehlikeye düşürme, sebep oldukları trafik kazalarıyla can ve mal kayıplarına, yaralanmalara, sakatlanmalara ve ruhsal travmalara yol açma,
- ↓ Çevre kirliliği (dışkı, tüy, yiyecek-mama kapları ve artıkları vb), gürültü,
- ↓ Çevreye zarar verme (park-bahçelerde çim, çiçek, fide, fidanlar ile sokaktaki araçları kemirme ve tırmalama gibi),
- ↓ Yaban hayatını tahrip etme (kuş, tavşan, tilki, çakal, karaca, domuz gibi türlerin popülasyonunu azaltma), ekosistemin dengesini bozma,
- ↓ Bir dedenin torununu güvenle parklarda yürütememesinin veya belediye temizlik işçisinin sorumlu olduğu parkı-sokağı temiz tutamamasının acısı.

3- Kamu maliyesine bindirdiği yük; sokak kedi-köpeklerinde doğum kontrolünün imkansız yakın zor olması, mevcudunun ister istemez her geçen yıl artmasına yol açmaktadır. Türkiye’de 2021 yılında 10 milyon civarında sahipsiz

kedi-köpek olduğu tahmin edilmektedir. Bir sahihsiz yetişkin köpeğin yıllık minimum kamuya maliyetinin en az bir asgari ücretlinin aylık ücretinin % 25-30'u kadar olduğunu tahmin ediyorum. (Barınak giderleri, yakalama-takip, mama, aşı, tedavi, kısırlaştırma, sebebiyet verdiği trafik kazalarındaki hasar ve yaralanmalar, insan ve diğer hayvanlarda tedavi giderleri, ısırığa bağlı insanlarda yara bakımı + tetanoz aşısı + antibiyotik + 2-4 doz kuduz aşısı + immünglobulin vb.).

Örneğin; Dünya Sağlık Örgütü, kuduz şüpheli ısırıklarda ısırılma sonrası kişi başına koruyucu doz (PEP) aşılama giderini 108 \$ olarak hesaplamaktadır. Sağlık Bakanlığı verilerine göre yılda kuduz şüpheli temas sayısı yaklaşık 300.000 kişidir. Bu da Sağlık Bakanlığının kuduz aşılama gideri olarak kamu kaynaklarından yılda yaklaşık 30 milyon \$ harcama yapmak zorunda kaldığını göstermektedir.

Kuduz hastalığına karşı mevcut 10 milyon başıboş kedi-köpeğin aşılmasının ise kamuya yıllık maliyetinin 20 milyon \$ (10 milyon baş kedi-köpek X 2 \$/doz) olacağı hesaplanmaktadır. Oysa ülkede; 15 milyon büyükbaş, 40 milyon küçükbaş, 200 bin tek tırnaklı, 400 milyon kanatlı ile 10 milyon kedi-köpekte salgın ve zoonoz karakterli hastalıklara karşı mücadelede kullanılmak üzere, Tarım Bakanlığına 2018 yılında tahsis edilen toplam ödenek tutarı 84,5 milyon TL, yani yaklaşık 18 milyon \$'dır. Hayvan sağlığı için ayrılan toplam ödenek miktarının, başıboş kedi-köpeklerin kuduz hastalığına karşı aşılmasına bile yetmediği ortadadır.

Sahihsiz kedi-köpekler için kamu hazinesinden yılda ne kadar kaynak kullanıldığı tam olarak bilinmemektedir. Ancak, yıldan yıla kamu giderleri ile çevre ve halk sağlığı risklerinin arttığını sokaklarda, park-bahçelerde, kent çeperlerinde izleyebiliyoruz. Zaten Tarım ve Orman Bakanlığının Faaliyet Raporlarında yer alan bir takım ifadelerde, ülkenin risk azaltma ve sorunu çözme kapasitesini açıkça göstermektedir (*Yılda ortalama sahihsiz kedi-köpeğin ancak 110.000'nin kısırlaştırılması, %5'nin kuduzla karşı aşılması*).

"Yerel yönetimler tarafından 2004-2021 döneminde 2.141.662 adet sahihsiz hayvan aşılanmış, 1.823.353 adet hayvan kısırlaştırılmış ve 461.762 adet hayvan bakımevlerinden sahiplendirilmiştir.

....., Sahihsiz kedi ve köpeklere uygulanmak üzere 750.000 Doz enjeksiyonluk Kuduz aşısı alımı gerçekleştirilmiştir. 2021 yılı içerisinde sahihsiz kedi ve köpeklere 528.217 doz aşı uygulaması gerçekleştirilmiştir." <https://www.tarimorman.gov.tr-Bakanlık> 2021 Yılı İdare Faaliyet Raporu

Kamu bütçe yönetimi, aynı zamanda önceliklerin doğru bir biçimde sıralanmasını yasa gereği zorunlu kılar. Örneğin; Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP) verilerine göre günümüz Türkiye'sinde 14,8 milyon kişi yeterli gıda tüketemiyor ve 5 yaş altı çocukların % 6'sı ise kronik yetersiz beslenme sorunu yaşamaktadır. Yine yaklaşık 15 milyon büyükbaş hayvan varlığımızdan en az 10 milyonuna yeterli miktarda saman bile verilemediği için yarı aç bir biçimde ilkel damlarda bakılmaya çalışıldığını politika yapıcılarının görmediğini düşünmüyorum. Almanya'da bile belediyeler köpek sahiplerinden vergi alırken (Örn; 2012 yılında toplam 288 milyon €), ülkemizde halkın vergileriyle kamu yararının açıkça göz ardı edilmesini anlamak güçtür.

Evcil Hayvan Sorumluluğu

Türkiye'de öncelikle kedi-köpek sahipliği için yeterlilik/izin, eğitim ve denetim konularında güçlü/etkili regülasyonlara ihtiyaç vardır. Bu yolla, evlerde hayvan refahı ve sağlığı iyileştirilebileceği gibi sokağa yansıyan sorunlar da minimize edilebilir.

Evcil hayvan canımız isteyince bakacağımız, seveceğimiz veya merhamet ederek sevap kazanılabileceğini düşünebileceğimiz bir nesne değildir. Yaşam boyu 7/24, insanın bakım ve gözetimine ihtiyaç duyan bir candır. Bakılacak yerler evimiz-bahçemiz veya bakacağımız hayvanın fiziksel, ruhsal ve sosyal ihtiyaçları doğrultusunda özel tasarlanmış güvenli ahır, ağıl, hara, kümes veya barınaklardır.

Korunaklı güvenli olmayan alanlarda evcil hayvana bakmaya çalışmak; hayvanı, insanı, diğer canlıları ve çevreyi baştan riske atmaktır. Doğal afetler haricinde kamuya açık alanlarda (sokak, meydan, park, kampüs, site, boş arazi vb.) hayvanı beslemeye çalışmak, hayvanın refahı ve sağlığı açısından eksik, kamu güvenliği, çevre ve halk sağlığı açısından riski büyüten/çoğaltan bir fiildir. Bu nedenle kamusal alanda evcil veya yabani hayvan besleyenlere, cezai müeyyide konulması şarttır. Toplumda kedi-köpeklerin sokaklarda özgürce dolaşmasında sakınca görmeyen insanlar elbette olabilir, bu düşünce özgürlüğü bağlamında temel bir haktır. Sorun; şahısların-kurumların mahallesinde veya bölgesinde zaman zaman veya düzenli olarak bakıp-beslediği kedi-köpeklerin sebep olduğu korku, hastalık, çevre zararı, trafik kazası, ısırık noktasında idari-mali sorumluluk üstlenmemesi, fail olarak görülmemesidir. Örneğin; sahipli hayvanın trafik kazasına yol açması halinde, sahibi Türk Caza Kanununun 177. Maddesine göre tedbirsizlikten hakim karşısına çıkarılmaktadır. Oysa sahipsiz hayvanın sebep olduğu trafik kazasında, sorumlular (sokak hayvanını bakıp-besleyenler, araç yolunda

başiboş hayvanların dolaşmasına izin veren kamu görevlileri) apaçık ortada olmasına rağmen sorumlu tutulmaması, evrensel hukuk ilkeleriyle temelde bağdaşmamaktadır.

İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığının Ocak 2022'de yapmış olduğu "Sokak Hayvanlarına Bakış ve Toplumsal Güvenlik Algısındaki Yerleri" anketinde;

“Siz ya da bir yakınınız bir sokak hayvanının saldırısına uğradı mı?” sorusuna;

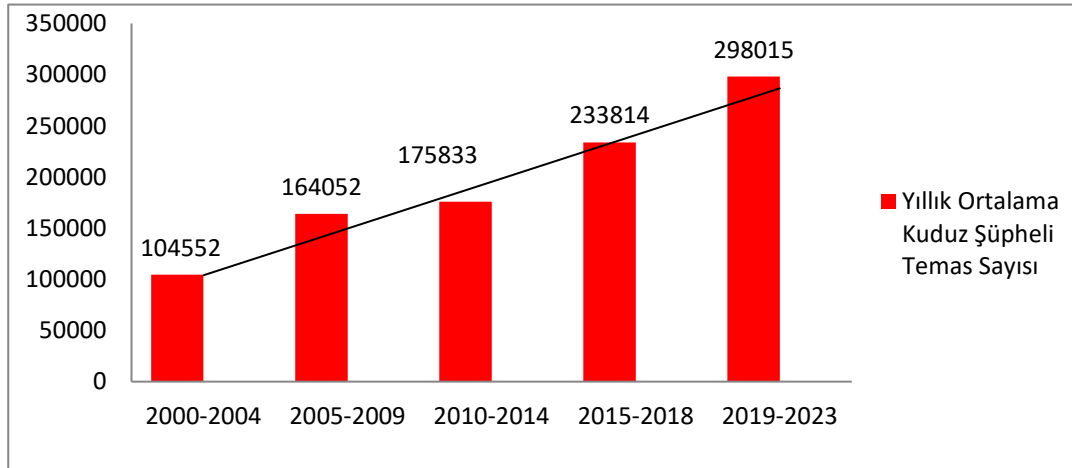
“Ben uğradım” cevabı verenlerin oranı % 13,6.

“Evet, bir yakınım uğradı” diyenlerin oranı % 26,9.

Sayıfız kez saldırıya uğramış biri olarak, İçişleri Bakanlığı anketinde çıkan bu oranların bölge, il, ilçe ve mahallelere göre değişmekle birlikte, saha gözlemlerimle uyumlu olduğunu söyleyebilirim. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, sahipsiz köpek saldırısına uğrayanların % 40'nın 15 yaş altı çocuklar olduğunu da unutmamak lazım.

Sağlık Bakanlığı verilerine göre, 2000 yılında yaklaşık 87.508 olan kuduz şüpheli temas sayısı 2023 yılında 437.631'e çıkmıştır ([Kuduz Profilaksi Rehberi.pdf saglik.gov.tr](#)). Bir başka ifadeyle 2023 yılında her gün yaklaşık 1.200 kişi köpek ısırığına maruz kalarak hastaneye başvurmuş (kuduz şüpheli temas sayısının % 99'u köpek ısırmasına bağlı). Sağlık Bakanlığının yayınlamış olduğu yıllık kuduz şüpheli temas sayıları, sahipsiz köpek sayısındaki artışı net olarak göstermektedir (Grafik 1).

Grafik 1; 2000-2023 Döneminde 5'er Yıllık Ortalamalara Göre Kuduz Şüpheli Temas Sayısı

Kaynak; Sağlık Bakanlığı verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır, Update, Mayıs 2024.

Not; son beş yılın yaklaşık iki yılının sokağa çıkma yasaklarıyla geçtiği de unutulmamalıdır.

Her yıl gerçekleşen yüz binlerce ısırık vakasının baş sorumlusunun kamusal alanda kedi-köpek besleyenler ile buna izin veren kamu görevlileri olduğu apaçık ortada iken, medyanın halkın "doğru bilgi edinme hakkını" göz ardı etmesini anlamak güçtür.

Medya Sorumluluğu

Medyanın/basının genel tutumunun ve haber yapma şeklinin, izlenme-tıklanma sayısı uğruna milyonlarca başıboş kedi-köpeğin yaşamı boyunca 7/24 çektiği acıları yok sayan, sadece birkaç kedi-köpeğin anlık yaşamıyla, insani duyguları sömürmeye dayandığını söyleyebilirim. (*geçmişe dönük 5-10 yıllık haber taramaları*).

Medyanın başıboş kedi-köpek severlere gösterdiği hassasiyetle, halkta tıklanma-izlenme isteğini yaratma veya sempati kazanma anlayışını bir noktaya kadar anlayabilirim. Ancak ana akım medyada halkın doğru bilgi alma hakkının açıkça ihlal edilerek, başıboş kedi-köpeklerin vicdan nesnesi yapılmasının temel hukuk/basın ilkelerine aykırılık teşkil ettiği kanısındayım. Evcil bir hayvanın yaşamı boyunca 7/24 yetkin bir sorumlunun bakım ve gözetiminde kalması gerektiğini söyleyenler, ana akım medyada "hayvan düşmanı" gibi gösterilmektedir/görölmektedir. Özel/adli durumlar hariç, kimilerinin hayvan düşmanı olduğunu veya olmak isteyeceğini de sanmıyorum.

Ana akım medyada milyonlarca kedi-köpeğin sokaklarda, caddelerde, park-bahçelerde, yerleşkelerde, ormanlarda, dağ bayırlarda başıboş sahihsiz kalmasının yarattığı ve yaratacağı tehlikeler, açık yüreklilikle ele alınamadığından, doğru bir şekilde kamuoyu oluşmamaktadır. Oluşan kamuoyu ortamında, çevre, hayvan ve halk sağlığı bilinci gelişmiş ölkelerin genel kabulü olan; "**Yabanda veya sokakta özel durumlar (hasta, yaralı, afet koşulları gibi) dışında asla hayvan beslenmez.**" sözünü açık yüreklilikle diyecek cesareti insanlar kendilerinde bulamamaktadır. Beylik laflarla oluşan kamuoyu da ister istemez yanlış siyasi kararlara (mevzuatlara) yol açmaktadır. Haliyle böylesine bir ortamda, hayvanları (evcil yabani) sokakta veya yabanda besleyenlere yaptırım uygulanması da beklenemez.

Kamu Yönetimi Sorumluluğu

Tarihi kayıtlar/anlatımlar, Osmanlı Dönemi dahil 200 yıldır şehir sokaklarında beslenen köpeklere bağlı oluşan sorunların bir türlü esastan çözülemediğini söylemektedir. 2004 yılında yürürlüğe giren 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu göre "yakala, aşıla, kimliklendir, kısırlaştır, alındığı yere bırak" yöntemiyle sokaktaki başıboş kedi-köpek popölasyonu kontrol altına alma ve azaltma mümkünmüş gibi görünse de dünyada, Türkiye gibi büyük bir ölkede başarılımış bir örnek yoktur. Olamaz da. Çünkü, bu insancıl gibi görünen yöntem; et obur, saldırgan, hareketli, hızlı, gececi, gizlenmeyi bilen, sürü oluşturma davranışı gösteren ve üreme gücü yüksek (ortalama yavrulama aralığı 200 gün ve bir batında 6-7 yavrusu olabilen 1 dişinin; sokaklarda

yılda minimum 5 yavruyla, 5 yılın sonunda da 200 başlık bir sürü oluşturma gücü) bir hayvan türünün popülasyonunu kontrol altında tutmak için gerçekçi değildir. Böylesine "Porof. Zihni Sınır Proceler"i ancak "aya tahta merdiven dayamaya kalkanlar" veya "sayı saymasını bilmeyenler" savunabilir. Esas acı olanda, kamu yönetim otoritesinin böylesine nesnel olmayan bir veriye göre hareket ediyor olmasıdır.

Türkiye 2000 yılında başladığı büyükbaş hayvan kaydını bile 22 yıl sonra başarılı bir noktaya taşıyamamıştır. Üstelik tüm büyükbaş hayvanlar 7/24 sahipleri gözetiminde ahıra bağlı bir biçimde bakılıp-beslenmekte ve kimliklendirmesi için de kamu kaynaklarıyla desteklenmektedir. Buna rağmen aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere kayıt altına alınan hayvan sayılarının yıllar bazında doğurganlıkla uyumlu olmayan bir biçimde yüksek oranda değişkenlik (% 31-53) göstermesi, zamanında doğru ve etkin bir biçimde kaydının yapılamadığını ortaya koymaktadır (Tablo 1). Ülkenin genel kayıt tutma anlayış ve kapasitesi ortadayken, sahipli-sahipsiz tüm kedi-köpekleri kimliklendirmeye çalışmanın sonuçları ile bu işten kazançlı çıkacaklar, baştan bellidir.

Tablo 1; Yıllar Bazında Toplam Büyükbaş-Küçükbaş Hayvan Mevcudu, Kayıt Altına Alınan Hayvan Sayısı ve Yüzdesi

	*Toplam Hayvan Mevcudu (milyon)		** Kayıt Altına Alınan Hayvan Sayısı (milyon)		Yıllık Kayıt Yüzdesi (%)	
	Büyükbaş	Küçükbaş	Büyükbaş	Küçükbaş	Büyükbaş	Küçükbaş
2010	11,5	29,4	6,1	10,5	53	36
2011	12,5	32,3	4,9	11,4	39	35
2012	14,0	35,8	7,0	19,2	50	54
2013	14,5	38,5	4,9	17,1	34	44
2014	14,3	41,5	6,7	20,0	47	48
2015	14,1	41,9	4,5	13,9	32	33
2016	14,2	41,3	4,6	14,5	32	35
2017	16,1	44,3	8,0	19,6	50	44
2018	17,2	46,1	6,8	14,5	40	31
2019	17,9	48,5	7,2	18,7	40	39
2020	18,2	54,1	5,6	16,6	31	31
2021	18,0	57,5	6,7	19,6	37	34

Kaynak; *TÜİK, **Tarım ve Orman Bakanlığı Yıllık Faaliyet Raporları, erişim Mart 2022

Kedi-köpekler sokaklarda tutuldukça, bütün askeri birlikler her yıl düzenli olarak seferber edilse bile, kısırlaştırma ve kimliklendirme yöntemiyle popülasyonun kontrol altına alınması olası değildir. Şehrin bütün park ve çeperleri hayvan barınaklarıyla donatılsa bile, bir süre sonra başıboş kedi-köpekler için daha fazla

alanlara ihtiyaç duyulacaktır. Gelişmiş (temel sorunlarını çözmüş) ülkelerin tamamında "Sokakta sahihsiz/başıboş hayvan bırakma, sahipli olanların da refahını kontrol et, hayvana eziyet edene (sokağa atma dahil) mutlaka cezai yaptırım uygula" temel mevzuatı/prensibi uygulanmaktadır.

Düzenli/programlı olmasa da yaklaşık 25 yıl boyunca (1996-2021) Ankara'nın cadde ve sokaklarını, parkları, ağaçlandırma sahaları, kampüsleri, kent çeperlerindeki köyleri, maden-taşocağı, çiftlik, piknik sahaları, tesis, lokanta, yol kenarları, köpek barınakları, tarla-bahçe, dağ bayırını ne var ne yok adım adım gezdim. Gün oldu 10 km, gün oldu 40 km yol yürüdüm. Sayılamayacak kadar çok köpek saldırısına ve de saldırıya uğrayanların yardımına koştum. Köpeği ezmek için acı frenle yoldan savrulanları teselli etmeye çalıştım. 100'den fazla bireyden oluşan devasa büyüklükte köpek sürüleri ile bile karşılaştım. Yıllarca tek başıma dağ zirvelerine gittim, hiç bir zaman şehirlerin (İzmir-Çeşme'den Ağrı-Doğubeyazıt'a kadar) çeperlerindeki kadar fazla tehlikeye maruz kalmadım. Sokak köpeklerinin hareketliliği ve saldırganlığını sınırlayan yegane şeyin gündüz öğle sıcakları olduğunu söyleyebilirim. Onun dışında ki tüm zamanlarda aktifler ve her türlü riskin kapısı ardına kadar açıktır.

Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün, Sokaklara Koyduğu "Sokak Hayvanları için Su ve Beslenme Odağı"

Ankara-Altındağ Hamamönü, Yorumsuz, mulasah

Başıboş kedi-köpeklerin çektiği acılar o kadar fazla ve şiddetli ki insani/etik açıdan hiçbir zaman görüntülemeyi doğru bulmadım. Bir hekim olarak bile bünyem kaldıramazdı. Elbette refah içinde olan sokak köpeklerini de gördüm. Semirilmekten yağ torbasına dönenleri, bir ablanın kendisine ikram ettiği çemeni sıyrılmış pastırmaya veya kasaptan taze alınmış bonfileye burun kıvıranları, yine bir ablanın her gün gezmeye çıkardığı ev köpeğini düzenli olarak oynatan, eğlendiren sokak köpeği bile gördüm. Mahalle aralarında çocuklarla birlikte top oynayan veya bisiklete binmeye çalışan eniklere rastladım. Çocukların ekmeklerini sokak kedi-köpekleriyle paylaştıklarında ya da başıboş kedi-köpek severlerin hayvanlara dokunduklarında yüzlerdeki o ortak mutlulukları görüp de ortak olmamak mümkün değil. Ancak bütün olup bitenlere baktığımda, bu süreler bir gündeki 1440 dakikanın 1 dakikası kadar bile değildir.

14.05.2021 tarihinde kişisel web sayfamda (mulasah.com) yayınlamış olduğum "Başkent Ankara'ya Çeperinden Bakmak" isimli çalışmamdaki başıboş köpeklerle ilgili tespitlerim; "....., Ankara'da başıboş köpeklerin olduğu bütün bölgelerde 15-20 yıl önce hiçbir güvenlik tedbiri almadan, rahatça dolaşıp, hayvanlarla diyalog kurabiliyordum. Şimdi birçok noktada, özellikle yol kenarlarında artan başıboş köpek sürülerinin birbirlerine ve insanlara karşı son derece vahşileştiğini, gerek kendi deneyimlerim gerekse çobanların beyanı ve aldıkları tedbirlere bakarak söyleyebilirim. Düzenli özel araçlarla gelinip besleme yapılan alanları, doğası gereği köpekler sahiplendiği için besleyenler hariç yaklaşanı, kendilerine yönelik bir tehdit olarak görmektedirler.

....., İki bölgede de [**Ankara'nın güneyi ve batısı**] başıboş köpeklerin ürpertici ses ve görüntüleri ile iç burkucu halleri, insanda derin yaralara yol açacak kadar birbiriyle yarışta. Vicdanlı insanların ellerinin havada kaldığı, tek kazananın "hayvan sever" pozunda durmadan medyayı, siyaseti, bürokrasiyi ve toplumu ablukaya alanlarla, mama satıcıları olduğu hissi, insanı tepeden turnağa esir alıyor."

Türkiye'deki kamu yönetim otoritesinin kamusal alanların başıboş kedi-köpek tarlasına dönüştürülmesine izin vermesi, bunun neticesinde oluşan sorunları da "hayvan hakları" ya da "hayvan severler" böyle istiyor diye açıklaması, akıl ve izanla açıklanamaz. Bu tabloyu, dünyada hayvan sağlığı ve refahı standartlarını belirleyen hiç bir gelişmiş ülkede (Danimarka gibi) görmek mümkün değildir. Daha da acı olanı, evcil yırtıcı hayvanları sokaklarda çoğaltacağı belli olan eylemlerde bulunarak, çevreyi ve hayvanları korunduğuna iman edilmesidir. Temel fen bilgisi ve hukuku, ara ki bulasın.

Sokak Kedi-Köpek Popülasyonunun Kontrolünde Ötenazi Açmazı

Ötenazi; veteriner hekimlikte hastalık, saldırganlık, tehlike arz etme gibi çeşitli sebeplerle hayvanın acı çekmeden hayatının sonlandırılması şeklinde tanımlanabilir. Her ne kadar arzu edilmese de acıları azaltma (hayvanın refahı ve sağlığı ile çevre ve halk sağlığını koruma) adına, bir çare olarak zaman zaman başvurulmaktadır.

Doğal afet gibi özel durumlar dışında doğada veya korunaklı güvenli olmayan bir ortamda hayvan bakıp-besleyenler, hayvana ve çevreye faydadan çok zarar vermektedir. Bunun için uzaklara bile gitmeye gerek yoktur. Geceleyin neredeyse her arabanın altından veya çöp bidonun içinden fırlayan sokak kedileri, size her şeyi anlatır.

Ancak sokakları evcil kedi-köpeklere yurt yapanlar; güvenli korunaklı bir ortamın, zamanında yeterli ve güvenli bir gıdanın, korku, şiddet ve travmanın, hastalık ve zararlıların, teşhis ve tedavinin hayvan açısından önemini bilmezlikten gelerek, hayvanların acı içerisinde yaşamasındaki rollerini inkar etmektedirler. Bilakis "hayvan sever", "vicdan sahibi", "sevap/hayır işleyen", "çevreci", "hayvan haklarını savunan", "yaşamdan yana", "patililere kucak açan" gibi erdemli tavırlar içerisinde hareket ederler. Kuşkusuz erdemli davranışlar, insanı insan yapan kıymetli değerlerdir. Ancak bu değerler insana, hayvana, çevreye ve kamu malına zarar verdiğinde insani değer olmaktan hızla çıkarak, suç kapsamına girer. Konuyu, uzun yıllar saha gözlemiyle oluşturabildiğim sokak kedi-köpeklerindeki popülasyon artışı ve ölüm oranlarını, 10 kedi-köpeğin bir yılın sonundaki ortalama mevcudu üzerinden formüle edecek olursam.

Sokak Kedi-Köpeklerinde Bir Yıllık Sürü Projeksiyonu (10 Mevcut Üzerinden)

Sokak kedi-köpek sayısı	10
Erkek sayısı (%50)	5
Dişi sayısı (%50)	5
Bir dişi kedi-köpeğin bir yılda minimum doğurabildiği yavru sayısı (=2 X4)	8
Sokakta üreme yeteneği olmayan (kısırlaştırma, yaşlı vb.) dişi sayısı (% 60)	3
Sokakta üreme yeteneği olan dişi sayısı (% 40)	2
Bir yılda doğan yavru sayısı (iki dişi X iki doğum X bir batında Ort. 4 yavru)	16
Bir yılın sonunda toplam kedi-köpek sayısı (yetiştiren 10 + doğan 16)	26
Normal kabul edilebilecek yıllık yaklaşık ölüm oranı (%10)	3
Normal koşullar altında bir yılın sonunda hayatta olması beklenen toplam kedi-köpek sayısı (=26-3)	23
Ancak sokaklarda genellikle bir yılın sonunda hayatta kalanların yaklaşık sayısı (uzun yıllar saha gözlemi)	12
Sokaklarda normal olmayan bir biçimde (araç altında ezilme, diğer hayvanlar tarafında parçalanma, kötü koşullar vb) acı içinde ölenlerin yaklaşık sayısı	11

Türkiye'de ortalama 10 sokak kedi-köpekten oluşan bir sürü çoğalarak, bir yıl sonra minimum 23'e çıkmakta, ancak bunlardan en az 11'i normal olmayan bir biçimde acı içinde ölmektedir. Elbette sokak kedi-köpeklerinde çoğalmaya ve ölüme etki eden çok fazla faktör vardır. Söz gelimi kentin çeperleri-çöp atma bölgeleri ile şehir merkezleri arasında veya il-ilçe-mahalle-semtlere göre popülasyon artış hızı değişebilmektedir. Ancak totalde, evcil kedi-köpeklerin üreme gücü ile yıllık kısırlaştırma sayılarına baktığımızda, sahada hemen hemen her yıl mevcut sokak kedi-köpek sayısından fazla hayvanın, çeşitli sebeplerle acı içerisinde normal olmayan bir biçimde (trafik, saldırı, kötü çevre koşulları vb) öldüğü izlenmektedir. Şayet normal olmayan ölümler olmasaydı, 10 yıl içerisinde Anadolu'nun şehirleri köyleri sahipsiz kedi-köpekle dolardı. Nitekim Sağlık Bakanlığının yayınlamış olduğu 2000-2023 yılları arasındaki kuduz şüpheli temas sayısının 87.508 den 437.631'e çıkması (yıllık ortalama %7,23'lik vaka artış oranı), bize durumu açıkça anlatmaktadır. Somut anlatımla, Türkiye'de sokak kedi-köpek sayısı 1 milyon ise, her yıl en az 1,1 milyon kedi-köpeğin normal olmayan bir biçimde ölmesine sebep olanlar, sokaklarda hayvan besleyenler ile buna izin veren kamu yönetimidir. Ayrıca bu sorumsuzluğun, her yıl milyonlarca yabancı ve evcil hayvanın kabul edilemez bir biçimde başıboş kedi-köpeklerin dişleri arasında can vermesine yol açtığını da eklemek lazım. Bu noktada kendi saha gözlemlerimden bir kesit sunmak isterim. Sokakları ve kırları 25-30 yıldır aralıksız dolaşırım. Yaban hayatını bir bütün olarak ayrımsız sevmekle birlikte, kınalı kekliklere ötüşlerinden dolayı özel bir ilgim vardır. Tilkinin ağzında kınalı keklik gördüğümde bile ekosistemin sağlıklı bir biçimde çalıştığını düşündüğüm için, hep sevindim. Ancak yabanda veya yerleşim yerinde evcil bir kedinin ağzında kuş gördüğümde, sokakta kedi besleyenleri her defasında ısrarla sorumluluklarını kabul etmeyen zalimler olarak gördüm.

Gerek sorunlarını çözmüş ülkelerde, gerekse ülkemizde ötenazi yöntemine başvurmadan başıboş kedi-köpek popülasyonunu kontrol altına almaya çalışmanın, 24 yıllık sonuçları tartışmaya yer vermeyecek düzeyde açıktır. Çözüm bellidir, altı boş beylik lafların yarattığı sorunlar (başıboş kedi-köpeklerde refah yetmezliği, ekosistem tahribatı, hayvan, çevre ve halk sağlığı, kamu güvenliği ve zararı) ortadadır. Kangrenleşmiş bir ayağı, hasta veya hasta yakınlarına şirin görünmek uğruna kesememezlik etme, fayda- zarar denkleminde hekimlik mesleği ile bağdaşmaz.

Dünyada Hukukun Üstünlüğü Endeksinde üst sıralarda yer alan hiç bir ülkede, veteriner hekimlerin evcil kedi-köpeklerin sokakta yaşamasına izin vermesi düşünülemez. Türkiye'de ise tek kelimeyle durum iç acıtır.

Yasal Çerçeve/Mevzuat

Sağlam hukuk; temellerdeki olguları iyi çözülmüş hukuktur. Teknik, idari ve mali açıdan çözülmemiş bir olayı çözmüş gibi yapıp kurallara bağlamanın ismi kanun ve yönetmelik olabilir. Ancak, bu temelde hukuk olmaz. Kanunlar yazarak sorunlar çözülebilseydi, sanırım Copy-Paste Çağı'nda dünya bir günde güllük gülistanlık olurdu.

Anayasanın 5.Maddesine göre, devletin temel amaç ve görevlerinden biri de kişinin temel hak ve hürriyetlerini korumaktır. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu çerçevesinde, sokaklarda tutulan başıboş köpekler tarafından yılda yaklaşık 300.000 kişi ısırılıyorsa, devlet (kamu yönetim otoritesi) görevini layıkıyla yapmadığı içindir. Daha başıboş kedi-köpek kaynaklı kazaları ve bu kazalara bağlı oluşan yaralanma, sakat kalma, ölüm ve maddi kayıplar ile zoonoz hastalıkları tam olarak bilmiyoruz. Dostlarıyla kırk yılda bir gidebildiğin bir kır veya sahil lokantasının çevresindeki başıboş kediler, lokmayı boğazına diziyor. Şehir ağaçlarının dallarında kuş kalmadı.

Türkiye'de "hayvan sever" tabiri, genellikle kamusal alanda kedi-köpekleri besleyenler için kullanılmaktadır. Bu nitelendirme, sokakta hayvan besleyenleri haksız yere onurlandırdığı gibi kamuoyu nezdinde fazlasıyla sorumsuz kılmaya yaramaktadır. Birçok semtte sürü halinde dolaşan başıboş köpeklerden dolayı gece araçsız sokağa çıkmak, pek akıl karı değildir. Köpeğinizle birlikte parklarda güvenle dolaşarak, rahat bir nefes almanın olanağı yoktur. Sahipsiz kedi-köpek kaynaklı sorunları, "hayvan sever, vicdanlı", "hayvan sevmez, cani" müsabakasına çevirmeden özgürce konuşup, tartışmıyoruz bile. Başıboş köpeğin insanı korkutması veya kedinin daldaki kuşu yutmasının hiç bir haber değeri yok, aynı köpeğe tekme atmak (adli bir vaka, hayvana zarar verme suçu) ise nerdeyse tüm medyayı sallamaktadır. Bu gibi tek yönlü haberlerin oluşturduğu kamuoyu, yasama, yürütme ve yargı organlarının doğru ve etkin kararlar almasını engellemektedir. Nitekim 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve bu kanunda yapılan tüm değişiklikler, sokak hayvanları sorununa çözüm getiriyormuş gibi yaparak, durumu daha da ağırlaştırdığı ortadadır (Grafik 1).

Hayvanları Koruma Kanununun 15. Maddesine göre il hayvanları koruma kurulunun ilgili ilgisiz 13 üyeden teşekkül ettirilmesi, zaten sorunu çözmekten çok, sorunu sorunsuzca halının altına süpürülmesinin amaçlandığını ortaya koymaktadır. Özetle; yürürlükteki 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu; evrensel hukuk, anayasa, kamu güvenliği, halk sağlığı, çevre sağlığı, ekosistem, kamu zararı ile hayvanın biyolojisi, refahı ve sağlığı açısından kabul edilemez düzeyde aykırılıklarla/çelişkilerle doludur.

Sahipsiz Kedi-Köpeklere Dair Mevcut Yasal Çerçevenin Değerlendirilmesi

24/06/2004 tarih ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu	Bazı maddeler hakkındaki kişisel değerlendirmelerim
<p>Amaç</p> <p>Madde 1- Bu Kanunun amacı; hayvanların rahat yaşamlarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek, hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine karşı en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamaktır.</p>	<p>Kanunun amacı çok doğru ve yerinde</p>
<p>Tanımlar</p> <p>Madde 3</p> <p>k) Hayvan bakımevi: Bakanlıktan izin alınmak suretiyle kurulan ve hayvanların rehabilite edileceği bir tesisi,"</p> <p>p) Rehabilitasyon: Sahipsiz hayvanların tedavi ve parazit mücadelesinin yapılmasını, aşılmasını, kısırlaştırılmasını ve dijital kimliklendirme yöntemleriyle işaretlenmesini,</p>	<p>Madde 3-</p> <p>k) ".. Hayvanların ~~rehabilite edileceği~~ refahının sağlanacağı bir tesisi,"</p> <p>p) "Rehabilitasyon" kelimesinin kullanılması kamuoyunu yanıltmaya dönük bilinçli bir ifade olduğunu düşünüyorum. Sanki "rehabilite edilmiş kedi-köpek" artık ağacın gölgesinde yaşayan bir kelebek, insan ve çevre için risk oluşturmaz algısı yaratılmış. Youtube kanalına yüklenen, Tavşanlı'lı hacı amca ile belediye çalışanının başıboş köpekler hakkındaki diyalogları, "rehabilitasyon" konusunu çok iyi açıklamaktadır (<i>lütfen izleyin</i>).</p>
<p>İlkeler</p> <p>Madde 4- Hayvanların korunmasına ve rahat yaşamalarına ilişkin temel ilkeler şunlardır:</p> <p>a) Bütün hayvanlar eşit doğar ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde yaşama hakkına sahiptir.</p> <p>b) Evcil hayvanlar, türüne özgü hayat şartları içinde yaşama özgürlüğüne sahiptir. Sahipsiz hayvanların da, sahipli hayvanlar gibi yaşamları desteklenmelidir.</p> <p>c) Hayvanların korunması, gözetilmesi, bakımı ve kötü muamelelerden uzak tutulması için gerekli önlemler alınmalıdır.</p> <p>d) Hiçbir maddî kazanç ve menfaat amacı gütmeksizin, sadece insanî ve vicdanî sorumluluklarla, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanlara bakan veya bakmak isteyen ve</p>	<p>Madde 4-</p> <p>a), b), c), d), e), f)ve g) bentleri iyi niyet temenni ifadesi gibi durmakta, Örneğin; a) bendindeki hüküm (Bütün hayvanlar eşit doğar ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde yaşama hakkına sahiptir.) sorumlusu olduğumuz hayvanların refahını esas almaktan ziyade insanı, koyunu, köpeği, sineği, uğur böceğini ve keneyi eşitlemektedir. Bu bent kendilerine "hayvan sever" diyenlerin toplum ve politika yapıcılar üzerinde kurmuş olduğu tazyikin boyutunu yansıtmaktadır. Bu yaklaşım mevcut yaşam örüntüsü açısından doğru ve kabul edilebilir olmadığı için uygulamada bir karşılığı</p>

bu Kanunda öngörülen koşulları taşıyan gerçek ve tüzel kişilerin teşviki ve bu kapsamda eşgüdüm sağlanması esastır.

e) Nesli yok olma tehlikesi altında bulunan tür ve bunların yaşama ortamlarının korunması esastır.

f) Yabani hayvanların yaşama ortamlarından koparılmaması, doğada serbestçe yaşayan bir hayvanın yakalanıp özgürlükten yoksun bırakılmaması esastır.

g) Hayvanların korunması ve rahat yaşamalarının sağlanmasında; insanlarla diğer hayvanların hijyen, sağlık ve güvenlikleri de dikkate alınmalıdır.

h) Hayvanların türüne özgü şartlarda bakılması, beslenmesi, barındırılma ve taşınması esastır.

ı) Hayvanları taşıyan ve taşıyanları onları türüne ve özelliğine uygun ortam ve şartlarda taşımaları, taşıma sırasında beslemeli ve bakımını yapmalıdırlar.

"j) Yerel yönetimler, gönüllü kuruluşlarla iş birliği içerisinde, sahihsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlar ve eğitim çalışmalarını yapar. Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi halinde hayvan hastanesi kurar." (Değişik: 9/7/2021-7332/2 Sayılı Kanun)

k) *"Kedi ve köpek sahipleri, hayvanlarını dijital kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına aldırarak yükümlüdürler." (Değişik ikinci cümle: 9/7/2021-7332/2 md.)*

bulunmamaktadır.

Hayvanlarda refahının sağlanması esas olmakla birlikte yabani, güçten düşmüş ve sokak hayvanlarında öncelikler farklıdır. Yabani hayvanlarda habitatlarının korunması, güçten düşmüş hayvanlarda hayvanın refahı, sokak hayvanlarında ise öncelik kamu sağlığı ve güvenliğidir. Bu nedenle yabani, güçten düşmüş ve sokak hayvanlarının ayrı ayrı maddeler içinde ele alınması daha doğru ve yerinde olacaktır.

h) **bendi**; "Hayvanların türüne özgü şartlarda **asgari refah koşullarının sağlandığı güvenli bir ortamda** bakılması, beslenmesi, barındırılması ve taşınması esastır."

ı) **bendi** ; "..., taşıma sırasında **bakım, besleme ve dinlendirme ihtiyacını eksiksiz karşılamalıdır.**"

j) **bendi**" ... ~~Ayrıca yerel yönetimler, ilgili karar organının uygun görmesi halinde hayvan hastanesi kurar"~~ **tavsiye tarzı bir mevzuat ifadesi**

k) Kedi ve köpek sahiplerine yüklenen bu sorumluluktan kamu yararı sağlanabilmesi için sokaklarda başıboş kedi-köpeğin olmaması veya çok çok az olması gerekir. Sürünün bir bütün olarak izlenmesi, bireylerinin tümüne yakını tanımlanmasıyla mümkün olabilir. Somut anlatımla 100.000 başlık bir sürünüz var, 70.000 başını kayıt altına alıp, diğerini kayıt altına alamamak kimliklendirmeyi boşa düşürür. Bizim gibi şehirlerin tıka basa sahihsiz hayvanlarla dolu olduğu bir ülkede, yapılacak kimliklendirme çalışmalarında kazananlar dijital kimlik üreticileri, çip takanlar ve bir iş yapmış gibi algı yaratanlar, kaybedenler ise gereksiz yere çip

	<p>takılan hayvanlar ile boşa harcanan kaynaklar olur.</p> <p>Kedi ve köpek sahiplerine, hayvanlarını dijital kimliklendirme yöntemleriyle kayıt altına aldırma zorunluluğunun getirilmesinin kamu yararı açısından bir artısının olmayacağını, ancak kedi-köpeği kaybolanlara veya seyahat edenlere kolaylık sağlayacağı, bu nedenle çip takmanın isteğe bağlı olmasının daha doğru ve yerinde olacağını düşünüyorum.</p>
<p>Hayvanların sahiplenilmesi ve bakımı</p> <p>Madde 5- Bir hayvanı, bakımının gerektirdiği yaygın eğitim programına katılarak sahiplenen veya ona bakan kişi, hayvanı barındırmak, hayvanın türüne ve üreme yöntemine uygun olan etolojik ihtiyaçlarını temin etmek, sağlığına dikkat etmek, insan, hayvan ve çevre sağlığı açısından gerekli tüm önlemleri almakla yükümlüdür.</p> <p>Hayvan sahipleri, sahip oldukları hayvanlardan kaynaklanan çevre kirliliğini ve insanlara verilebilecek zarar ve rahatsızlıkları önleyici tedbirleri almakla yükümlü olup; zamanında ve yeterli seviyede tedbir alınmamasından kaynaklanan zararları tazmin etmek zorundadırlar.</p>	<p>Madde 5-Çok doğru ve yerinde.</p> <p>Ancak hayvan sahiplerine yüklenen yükümlüklerin aynısının, başıboş hayvanları bakıp-beslemeye çalışan kişi ve kurumlar için de olması gerekir. Aksi takdirde bazı kişi ve kurumları sebep olduğu fiilden sorumlu tutmamak,"ceza ehliyetine" sahip olmadıkları anlamına gelir. Oysa 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 14. Maddesinde kimlerin fiil ehliyetsizliğine sahip olduğu belirlenmiştir (<i>Ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur.</i>).</p>
<p>Sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması</p> <p>Madde 6- Sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanların, 3285 sayılı Hayvan Sağlığı Zabitası Kanununda öngörülen durumlar dışında öldürülmeleri yasaktır.</p> <p>Sahipsiz veya güçten düşmüş hayvanların en hızlı şekilde yerel yönetimlerce kurulan veya izin verilen hayvan bakımevlerine götürülmesi zorunludur. Bu hayvanların öncelikle söz konusu merkezlerde oluşturulacak müşahede yerlerinde tutulması sağlanır. Müşahede yerlerinde kısırlaştırılan, aşılana ve rehabilite edilen hayvanların kaydedildikten sonra öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır.</p>	<p>- Madde 6- "~~Sahipsiz ya da güçten düşmüş hayvanların, 3285 sayılı Hayvan Sağlığı Zabitası Kanununda öngörülen durumlar dışında öldürülmeleri yasaktır.~~ refahı ve sağlığı güvence altına alınmamışsa veya alınamayacaksa uyutulur (ötenazi uygulanır)." Çünkü bir canlının göz göre göre sanki hiç bir şey olmayacakmış gibi acı çekmesine izin verilmesinin, hastalık ve zararlılar içerisinde ölmesini beklemenin, gerek hayvan gerekse de kamu güvenliği ve çevre sağlığı açısından doğru bir kamu yönetim anlayışı olduğu kanısında değilim.</p>

<p>İl hayvanları koruma kurulu</p> <p>Madde 15- Her ilde il hayvanları koruma kurulu, valinin başkanlığında, sadece hayvanların korunması ve mevcut sorunlar ile çözümlerine yönelik olmak üzere toplanır.</p> <p>Bu toplantılara;</p> <p>a) Büyükşehir belediyesi olan illerde büyükşehir belediye başkanları, büyükşehirre bağlı ilçe belediye başkanları, büyükşehir olmayan illerde belediye başkanları,</p> <p>b) Doğa koruma ve milli parklar il şube müdürü</p> <p>c) Tarım ve orman il müdürü,</p> <p>d) Çevre ve şehircilik il müdürü,</p> <p>e) İl sağlık müdürü,</p> <p>f) İl millî eğitim müdürü,</p> <p>g) İl müftüsü,</p> <p>h) Belediyelerin veteriner işleri müdürü,</p> <p>ı) Veteriner fakülteleri olan yerlerde fakülte temsilcisi,</p> <p>j) Münhasıran hayvanları koruma ile ilgili faaliyet gösteren gönüllü kuruluşlardan valilik takdiri ile seçilecek en çok iki temsilci,</p> <p>k) İl veya bölge veteriner hekimler odasından bir temsilci,</p> <p>l) İl baro temsilcisi veya ildeki barolardan birer temsilci,</p> <p>Katılır.</p> <p>Kurul başkanı gerekli gördüğü durumlarda konuyla ilgili olarak diğer kurum ve kuruluşlardan yetkili isteyebilir.</p>	<p>Madde 15- İl hayvanları koruma kurulunun teşekkülü, siyasetten ve hukuken sorunu sorunsuzca "halının altına süpürmeyi" garanti altına alınmaya çalışıldığını göstermektedir (veteriner fakültesi, müftü, baro, milli eğitim, çevre ve şehircilik vb). Kurul aracılığıyla yetki ve sorumluluk odağı dağıtılarak, yürütme ve yargının konuya ilişkin kararları muğlaklaştırılmaktadır.</p> <p>Madde 15 kamu yönetim sorununun kök derinliğini açıkça göstermektedir.</p> <p>Bu madde halkın sağlığı ve güvenliğinden sorumlu olan kamu kuruluşlarını sorumsuz kılarak, kamu sağlığı ve güvenliği ile hayvanların refahını ve sağlığını açıkça tehlikeye düşürmektedir.</p> <p>Bu bağlamda kamu yetki ve sorumluluğu ile bağdaşmayan il hayvanları koruma kurulu lağvedilerek, tek yetkili ve sorumlunun, sorumluluk sahalarındaki kamu kurumları (İçişleri Bakanlığı-kolluk kuvvetleri, yerel yönetimler, Tarım ve Orman Bakanlığı) kılmanın bir zorunluluk olduğunu düşünüyorum.</p>
<p>Yerel hayvan koruma görevlilerinin sorumlulukları</p> <p>Madde 18- Özellikle kedi ve köpekler gibi sahipsiz hayvanların kendi mekânlarında, buldukları bölge ve mahallerde yaşamaları sorumluluğunu üstlenen gönüllü kişilere yerel hayvan koruma görevlisi adı verilir. Bu görevliler, hayvan koruma dernek ve vakıflarına üye ya da bu konuda</p>	<p>Madde 18-</p> <p>Yerel hayvan koruma görevlisi tanımının doğru olduğu kanısında değilim. Olayın özü sorumluluktur. Bu bağlamda kişinin sorumluluğu, şahsına veya görevlisi olduğu kuruma ait mülkiyet (mesken-arazi) ile sınırlı olmak zorundadır. Sorumluluk bölge</p>

<p> faydalı hizmetler yapmış kişiler arasından il hayvan koruma kurulu tarafından her yıl için seçilir. Yerel hayvan koruma görevlileri görev anında belgelerini taşımak zorundadır ve bu belgelerin her yıl yenilenmesi gerekir. Olumsuz faaliyetleri tespit edilen kişilerin belgeleri iptal edilir. Yerel hayvan görevlilerinin görev ve sorumluluklarına, bu kişilere verilecek belgelere, bu belgelerin iptaline ve verilecek eğitime ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.</p> <p>Yerel hayvan koruma görevlileri; bölge ve mahallerindeki, öncelikle köpekler ve kediler olmak üzere, sahipsiz hayvanların bakımları, aşılarının yapılması, aşılı hayvanların markalanması ve kayıtlarının tutulmasının sağlanması, kısırlaştırılması, saldırgan olanların eğitilmesi ve sahiplendirilmelerinin yapılması için yerel yönetimler tarafından kurulan hayvan bakımevlerine gönderilmesi gibi yapılan tüm faaliyetleri yerel yönetimler ile eşgüdümlü olarak yaparlar.</p>	<p>ve mahalle düzeyine (kamusal/ortak alanlara) yayıldığında, fiziksel olarak mümkün olmaktan çıkmaktadır.</p> <p>Bu nedenle, yerel hayvan koruma görevlilerine yüklenen görev ve sorumluluklar, kamu sağlığı ve güvenliği ile hayvanların refahını ve sağlığını tehlikeye düşürdüğü için temel hukuk ilkeleri açısından kabul edilemez seviyede sorunludur.</p>
<p>“Belediyelerin sorumluluğu</p> <p>EK MADDE 1 – Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve nüfusu yirmi beş bini aşan büyükşehir ilçe belediyeleri ile diğer belediyeler, sahipsiz veya güçten düşmüş ya da tehlike arz eden hayvanların korunması ve bakımının yapılması ile rehabilitasyonunun sağlanması amacıyla hayvan bakımevleri kurar.</p> <p>Birinci fıkrada belirtilen hayvanlar, ilgili belediyeler tarafından hayvan bakımevine götürülür. Hayvan bakımevi kurma zorunluluğu olmayan belediyeler ise sorumluluk alanındaki bu hayvanları en yakın hayvan bakımevine götürür. Rehabilitate edilen hayvanlar Bakanlıkça oluşturulan veri tabanına kaydedilir. Rehabilitasyon süreci tamamlanan hayvanların, bakımevine getiren belediye tarafından öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır.</p>	<p>-Belediyelerin sorumluluğu</p> <p>Belediyelerin sahipsiz hayvanlar için bakımevleri kurması şarttır.</p> <p>Bakım evine getirilen hayvanlardan tehlike arz edenler, ağır hasta veya net asgari ücretin % 5'i üzerinde tedavi giderleri olanlar doğrudan uyutulur (ötenazi uygulanır). Diğer hayvanlar ise sahiplendirilmek üzere asgari refah koşullarının sağlandığı korunaklı bir ortamda 14 gün bakılır.</p> <p>Bu süre zarfında sahiplendirilen hayvanlar ücretsiz olarak aşı, kısırlaştırma, tedavi ve kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra sağlıklı bir halde yeni sahibine teslim edilir.</p> <p>Sahiplendirilmeyen hayvanlar ise 14 gün sonra belediyelerce uyutulur (esas olan hayvanın refah içinde yaşamasının sağlanmasıdır. Ancak bu çeşitli nedenlerle yapılamıyorsa, acıları çoğaltmamak adına hayvana acı çektilmemelidir).</p>

Rehabilitasyon edilmemiş sahihsiz köpekler, belediyelerce hayvan bakımevlerinde veya geçici ünitelerde kısırlaştırılarak veri tabanına kaydedilir. Geçici ünitelerde yapılan kısırlaştırmalar sonrasında, köpekler alındıkları ortama bırakılmadan önce sağlıklarına kavuşmaları için gerekli tedbirler alınır. Bakanlık da bu kapsamdaki köpeklerin kısırlaştırılmasına her türlü yardımda bulunur.”	"..belediye tarafından öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır." Hükmü Türk Ceza Kanununun 177. Maddesine (Gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan veya bunların kontrol altına alınmasında ihmal gösteren kişi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.) açıkça aykırılık teşkil etmektedir.
---	--

2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	Kişisel Değerlendirmem
<p>Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması</p> <p>Madde 177- (1) Gözetimi altında bulunan hayvanı başkalarının hayatı veya sağlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde serbest bırakan veya bunların kontrol altına alınmasında ihmal gösteren kişi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.</p>	<p>Madde 177- Çok doğru ve yerinde.</p> <p>Ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda sahihsiz hayvanın can ve mal güvenliği açısından yaratabileceği tehlikelerden kimseyi sorumlu tutmaması, sorumlulara caydırıcı nitelikte cezai müeyyide öngörmemesi, kişi hak ve hürriyeti ile çelişmektedir.</p> <p>Özel durumlar (hasta, yaralı, afet zamanları gibi) haricinde kamuya açık alanlarda (cadde-sokak, meydan, park, kampüs, site, boş arazi vb) hayvan besleyenler, kamu sorumluluk sahalarındaki kamu görevlileri (trafikte trafik polisi, parklarda belediye park görevlisi, orman sahalarında orman muhafaza memuru, kampüslerde kampüs yetkilisi, köylerde muhtar gibi) için de aynı cezalar konulmasının bir zorunluluk olduğunu düşünüyorum.</p> <p>Çünkü başıboş veya yabani hayvanları gelişigüzel beslemenin önüne geçilmedikçe, yani beslenme odağı olduğu müddetçe popülasyonun kontrol altına alınması olası değil. Hatta Fizan'dan Çin'den kokuyu alan hayvanlar da gelecektir.</p>

Bir Sosyal Medya Vakası Örneği

“Saldırgan köpek gruplarına bölge halkı zehirli et versin, hepsi gebersin” diyen Yıldız Tilbe hakkında suç duyurusu

Şarkıcı **Yıldız Tilbe**, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımda, “*Saldırgan köpek gruplarına bölge halkı zehirli et versin, hepsi gebersin*” dedi. İstanbul Barosu Hayvan Hakları Merkezi, tepki çeken paylaşımın ardından Yıldız Tilbe hakkında suç duyurusunda bulundu.

İstanbul Barosu Hayvan Hakları Merkezi, resmi Twitter hesabından yaptığı bir paylaşım ile ünlü sanatçı hakkında suç duyurusunda bulduklarını açıkladı:

"Halkı suç işlemeye ve kanunlara uymamaya, hayvanlarımızı öldürmeye teşvik ve tahrik eden, kin ve düşmanlığa yönlendiren Yıldız Tilbe hakkında tarafımızca suç duyurusunda bulunulmuştur. Kamuoyunun bilgisine sunulur."

<https://t24.com.tr/haber/,1020642> , 13 Mart 2022 12:34

"Yıldız Tilbe hakkında Bursa Barosu'ndan suç duyurusu

Sosyal medya hesabından sokak köpeklerine ilişkin yaptığı paylaşım nedeniyle tepki çeken Şarkıcı Yıldız Tilbe hakkında Bursa Barosu suç duyurusunda bulundu.

Açıklamada şöyle denildi:

"Öncelikle milyonlarca takipçisi olan, topluma örnek olması gereken, herhangi bir canlının yaşam hakkının gaspına destek olmaması gereken bu şahsı kınıyoruz!"

İlgili şahıs her ne kadar meşru müdafaa izlenimi yaratmaya çabalamış olsa da devam twitlerinde katil 5199 diyerek gerçek niyetini belli etmiştir. Bu yöndeki bir çağrının asıl amacı hayvan düşmanlarının çeşitli eylemlerine uydurulmuş bir kılıf yaratma çabasından öte değildir.

Ülkemizde son dönemlerde sokak köpekleri veya toplumun köpeklere karşı nasıl davranacağı konusunda bilgisizliğinin sebep olduğu olumsuz durumlar yaşanmaktadır. Ancak sokak hayvanları da bizler gibi yaşama hakkı olan canlılardır. Yaşanan üzücü

olaylar sebebi ile hiçbir günahı olmayan, kimseye zararı olmayan hayvanların ve hayvan seven kişilerin hedef gösterilmesi hukuka ve vicdana aykırıdır.

Bursa Barosu olarak yaşamdan yana olduğumuzu yeniden vurguluyoruz! İnsan veya hayvan, her canlının yaşama hakkı olduğunu, canlıların yaşama hakkının biz insanlar tarafından gasp edilemeyeceğini, hangi türün yaşayacağına karar verme yetkisinin insana ait olamayacağını; Hayvanların yaşam haklarının da insanlar gibi uluslararası sözleşmeler ve iç mevzuatımızca korunduğunu, bu tarz sosyal medya paylaşımlarının Türk Ceza Kanunu'nda yer alan "Suç işlemeye tahrik", "Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama", "Kanunlara uymamaya tahrik" suçlarına sübut verdiğini hatırlatmak isteriz.

Yaşanan üzücü olayların çözümünün; hayvanların yaşam haklarının gasp edilmesi, acılar içinde ölmeleri olmadığını, yıllardır haykırdığımız gibi ülkemizde öncelikle üretim çiftliklerinin kapatılması, merdiven altı dediğimiz kayıtsız üretimin durdurulması, eş zamanlı bir kısırlaştırma seferberliği ve resmi kurumların ve özellikle belediyelerin görevlerini ifa edip etmediğinin denetlenmesi ve özellikle çocuklara/gençlere hayvanlara nasıl yaklaşımları konusunda eğitim verilmesi ile bu sorunun insancıl yollarla çözülebileceğini tekrar hatırlatıyoruz.

Son dönemde basın ve yayın organlarında sıkça hayvanlar aleyhine, yanlı ve abartılmış haberler yapıldığını, hayvanların bir çeşit seçim propagandası haline getirilmeye çalışıldığının farkındayız. Buna müsaade etmeyeceğiz!

Sokak hayvanlarının popülasyonunun artmasının sorumlusu yasa değişikliği yaparken objektif değerlendirmeleri dikkate almayan, üretim çiftliklerini kapatmayan, sorumluluğunu yerine getirmeyen kurumlara yaptırım öngörmeyenlerdir!

Nasıl ki son yıllarda insanlar arasında saldırganlık had safhada olduğu için sokağa çıkma yasağı ilan edilmiyor ise münferit olaylar sebebi ile sokakta yaşayan hayvanların tümü saldırgan olarak yaftalanıp temel hakları olan yaşam hakları ellerinden alınmamalıdır.

Sadece insan olduğumuz için doğadaki diğer canlıların yaşam hakkında söz sahibi olduğumuzu düşündüren üstenci bakış açısından kurtulmadıkça toplumsal barışın sağlanamayacağı da bir gerçektir.

Twitter'da paylaşım yaparak hayvanları ve hayvan seven vatandaşları hedef gösteren şahıs hakkında suç duyurusunda bulunduğumuzu ve ilimizde bu tarz paylaşımlar yapanlar hakkında da ilgili mercilere suç duyurusunda bulunulacağını kamuoyuna saygıyla duyuruyor, resmi makamları hayvanlar aleyhine yürütülen bu propaganda konusunda ivedilikle önlem almaya ve hayvanların yaşam hakkını korumak için yasaları uygulamaya davet ediyoruz!"

<https://www.bursabarusu.org.tr/tr/gundem-haberler-yildiz-tilbe-hakinda-bursa-barosundan-suc-duyurusu.html>, 14.03.2022

"Şarkıcı Yıldız Tilbe, sahihsiz köpeklerle ilgili paylaştığı tweet'ten sonra hakkında yapılan yorumların 'taciz ve linç boyutuna vardığı' iddiasıyla suç duyurusunda bulundu.

Fotoğraf: AA

Bir gazetecinin sorusu üzerine paylaşımından sonra hakarete uğradığını belirten Tilbe, "Ne annem, ne babam, ne vücudum, ne kişiliğim, ne sanatım, hiçbir şey bırakmadılar. O yüzden çok gücüme gitti. Aslında geçecektim bu olayı ama bu kadar hakareti niye yiyeyim ki ben? İnsanı savunduğum için mi" dedi.

Kendisine "**Katil**" dendiği için günlerce ağladığını dile getiren Yıldız Tilbe, sözlerini şöyle noktaladı: "**En sonunda da yasal olarak hakkımı aramaya karar verdim. Çünkü bu insanlar, ben, 'Vahşi hayvanlar ortadan kaldırılсын' dediğim için akıl sağlığıma kadar beni sorgulamaya çalışıyorlar. Bunu yapanlar da avukatlar, çok ayıp. ....**"

<https://www.diken.com.tr/>, 01/04/2022 14:20, <https://www.youtube.com/watch?v=M9qxOQs4K2M>

Bir sosyal medya vakası üzerinden konuyu özetleyecek olursam;

Tam olarak kaç kişi ve kurumun duyarlı bir sanatçının maksadını aşan bu sözüne “*Saldırgan köpek gruplarına bölge halkı zehirli et versin, hepsi gebersin*”, eleştiri ötesi yıldırıcı, taciz ve linç boyutuna varan düzeylerde reaksiyon gösterdiğini bilmenin imkanı yok. Verilen tepkiler, kendilerine "hayvan sever" denilenlerin toplum üzerindeki baskısının adeta bir göstergesi olmuştur. İki gözde hukuk kurumunun olaya verdiği tepkinin de toplumda baskın olan zihniyeti, ezberlerin, sorunun kök derinliğini ve çözüm noktasından ne kadar uzak olduğumuzu fazlasıyla ele verdiğini düşünüyorum. Başboş kedi-köpek severlerin yaygın medya desteği ile ülkenin yasama, yürütme ve yargı organları üzerindeki etkisi uygulamalarda fazlasıyla kendini belli etmektedir. Türkiye'de "hayvan sever" kavramının bağlamından koparılarak dogmalaştırıldığını, yaptığım bu çalışmanın kamuoyunda görünür olması halinde eleştiri ötesi bir şiddetin beni beklediği hissine kapıldığımı da itiraf etmeliyim.

Gerçekleri ve kamu yararını görmezden gelme anlayışıyla, kamuoyunu yanıltmaya dönük "rehabilitasyon" gibi çarpıtılan (bağlamından koparılan) kavramlarla, sorumluluğu karman çorman komisyonlar marifetiyle ortadan kaldıran yasalarla, bir sorunu çözenin imkanı olamaz. Sorunlarını çözemeyen ülkelerin liginde yer almak da bu olsa gerek. Hayvanları Koruma Kanunundaki temel çelişkileri, masum hayvanların ve halkın giderek artan acılarını hiç kimsenin yok saymaya hakkının olmadığını düşünüyorum. Akıl ve fikir dünyamızın sebep-sonuç ilişkisinden azade gösteri ve hamaset üzerinden şekillenmesine bu noktada şahit olmak azap verici.

Baharda, hayatının baharında iki güzel çiçek için yastayım.

Köpekten kaçarken otomobilin çarptığı üniversite öğrencisi hayatını kaybetti

Köpeklerden kaçmak isterken otomobilin çarptığı üniversite öğrencisi Rabia Kallı, tedavi gördüğü hastanede 7 gün sonra yaşamını yitirdi.

11.03.2022 18:22 Güncelleme: 11.03.2022 18:22

amp.artigercek.com

Köpekten kaçarken kamyonun çarptığı Mahra Melin Pınar son yolculuğuna uğurlandı

Antalya'nın Serik ilçesinde köpekten kaçarken yola çıkan ve kamyonun çarpmasıyla ağır yaralanıp, 23 gün sonra hayatını kaybeden 9 yaşındaki Mahra gözyaşları arasında toprağa verildi. Küçük kızın, anne, baba ve kardeşi ise tabuta son kez sarılarak gözyaşı döktü.

Haberler - İHA - Anadolu Ajansı 29.03.2022 - 14:54 | Son Güncelleme: 29.03.2022 - 16:21

SON SÖZ

Düşüncesizlikten ve sorumsuzluktan dolayı her sabah gözümü açtığımda binlerce çiçek için korkuyorum. Kamu güvenliği ve sağlığından sorumlu olanlar, çevreden sorumlu olanlar, hayvan sağlığı ve refahından sorumlu olanlar, medyanın aymazları ve kendilerine "hayvan sever" diyenler; sevginiz, aklınız, fikriniz, projeleriniz, hukukunuz için söyleyecek son sözü bulamıyorum.